

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features large, overlapping, semi-circular shapes in various shades of pink and magenta, creating a modern, abstract design.

Daniella Mäkilä

Krista Nousiainen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), Viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2024

LUISTAVAA TULKKAUSTA!

VIITTOMAKIELEN TULKKAUS JÄÄKIEKKOHARRASTUKSESSA

TIIVISTELMÄ

Daniella Mäkilä, Krista Nousiainen
Luistavaa tulkkausta! – Viittomakielen tulkkaus jääkiekkoharrastuksessa
42 sivua ja 2 liitettä
Kevät 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

Opinnäytetyönä tehtiin kyselytutkimus, jossa tutkittiin, kuinka viittomakielen tulkit ovat toteuttaneet viittomakielen tulkkausta jääkiekkoharrastuksessa. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset painottuivat jääkiekkoharrastuksen tulkkauksen valmistautumiseen, tulkkaushaasteisiin ja tulkkaushaasteiden ratkaisuihin. Tavoitteena oli lisätä viittomakielen tulkkiin ja viittomakielen tulkkiopiskelijoiden tietämystä jääkiekkoharrastuksen viittomakielisestä tulkkauksesta.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköistä verkkokyselyä. Kysely oli kohdennettu viittomakielen tulkeille, joilla oli aikaisempaa kokemusta jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Kysely toteutettiin syyskuussa 2023, ja kysely oli auki vastaajille kaksi viikkoa. Kysely lähetettiin Suomen eri viittomakielen tulkkausta tarjoaville palveluntuottajille. Kyselyyn vastasi yhteensä 17 tulkkia.

Kyselyssä oli yhteensä 14 kysymystä, jotka oli jaettu viiteen eri aiheosioon. Aiheosiot olivat viittomakielen tulkkiin perustiedot, tulkkiparin tarve, tulkkauksen valmistautuminen, tulkkaustilanteiden haasteet ja ratkaisut haastaviin tilanteisiin.

Kyselyn tulosten perusteella jääkiekkoharrastustulkkauksen valmistautuminen tapahtuu perehtymällä sanastoon sekä keskustelemalla asiakkaan ja muiden tulkkiin kanssa, kuinka tilanteessa toimitaan. Tulkkaushaasteina vastaajat kokivat tilanteessa sijoittumisen, sanaston hallinnan, kuuluvuuden ja jääkiekkolajin tuntemisen. Kyselyn vastaajat mainitsivat erilaisia tapoja, kuinka he ovat ratkaisseet haastavia tilanteita. Vastauksista kävi ilmi, että yhteistyö asiakkaan kanssa, tulkkauksen toisto, termien sormiaakkostus ja tietyissä tilanteissa konsekutiivitulkkauksen käyttö olivat yleisimpiä ratkaisutapoja. Tärkeimpinä kyselyn vastauksista nousi esille jääkiekkosanaston ja terminologian hallinnan ja ymmärtämisen tärkeys sekä lajikulttuurin tuntemus sääntöineen.

Asiasanat: Harrastustulkkaus, jääkiekko, kvantitatiivinen tutkimus, viittomakieli, viittomakielen tulkkaus

ABSTRACT

Daniella Mäkilä, Krista Nousiainen
Sliding interpretation! - Sign language interpreting in ice hockey avocation
42 pages and 2 appendices
Spring 2024
Diaconia University of Applied Sciences
Master's degree in humanities
Interpreter, sign language and interpretation

The purpose of this thesis was to research how the sign language interpreters have executed sign language interpreting in the ice hockey avocation. The research questions of the thesis were focused on the preparation of the interpretation for the ice hockey avocation, challenges of the interpretation and the ways to solve the challenges in interpreting. The objective of the study was to raise the awareness of ice hockey avocation interpreting for the sign language interpreters and the sign language students.

The thesis was quantitative research. Investigation was made by using a questionnaire survey method. The target group of the thesis were interpreters who had previous experience interpreting for the ice hockey avocation. The survey was held in September 2023 and the survey was available to the respondents for two weeks. The questionnaire was sent nationally in Finland to the sign language service providers. A total of 17 interpreters answered the survey.

The questionnaire included 14 questions which were divided into five different themes. The themes were the basic knowledge of the sign language interpreters, the need for a pair of interpreters, preparation for interpreting, challenges of the interpreting and the ways to solve challenges in interpreting.

The survey answers showed that preparation for interpretation includes familiarizing oneself with the vocabulary and discussing with the customer and with the other interpreters about how to act in the situation. The challenges of the interpreting that the respondents had experienced were establishing one's placement, knowledge of the vocabulary, hearing reception and the knowledge of the genre. The ways to solve the challenges were cooperation with the customer, consecutive interpretation in some situations, repetition of interpretation and fingerspelling the terms. Among the responses to the survey it was shown that mastering the vocabulary and terminology of the ice hockey as well as knowledge of the culture and rules emerged as the most important.

Keywords: Avocation interpreting, ice hockey, quantitative research, Sign language, Sign language interpreting

VIITTOMAKIELINEN TIIVISTELMÄ

Daniella Mäkilä

Krista Nousiainen

Luistavaa tulkkausta! - Viittomakielen tulkkaus jääkiekkoharrastuksessa

42 sivua ja 2 liitettä

Kevät 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

[Viittomakielinen tiivistelmä](#)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
3 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKIELISET SUOMESSA	8
3.1 Viittomakielen rakenne	8
3.2 Viittomakielisten oikeudet.....	9
4 VIITTOMAKIELEN TULKKI JA TULKKAUS	10
4.1 Tulkkaukseen valmistautuminen.....	12
4.2 Paritulkkaus viittomakielen tulkkauksessa.....	13
4.3 Tulkkaushaasteet ja ratkaisut.....	13
4.4 Tulkkaustilassa sijoittuminen.....	14
5 JÄÄKIEKKO HARRASTUKSENA	15
5.1 Jääkiekkoharrastus Suomessa	16
5.2 Viittomakieliset urheiluharrastajat	16
6 KYSELY VIITTOMAKIELEN TULKEILLE	17
6.1 Kyselyn laatiminen.....	18
6.2 Kyselyn aiheosiot ja sisältö	18
6.3 Aineiston testaus ja keruu	22
6.4 Aineiston analyysimenetelmät.....	22
6.5 Työn eettisyys ja luotettavuus	23
7 KYSELYN TULOKSET JA ANALYYSI.....	24
7.1 Tulkkien perustiedot, tulkkipari ja viittomakielinen asiakas	24
7.2 Tulkkaukseen valmistautuminen ja tulkkaustilanne	28
7.3 Tulkkaushaasteet ja niiden ratkaisut.....	32
7.4 Tulkkien ajatuksia jääkiekkoharrastustulkkauksesta.....	34
7.5 Yhteenveto tuloksista	35
8 POHDINTA	37

LÄHTEET	39
LIITE 1. Kysely	43
LIITE 2. Sähköpostin saatekirje.....	46

1 JOHDANTO

Jääkiekko on suomalaisten yksi suosituimmista urheilulajeista. Jääkiekko lajina on nopeatempoista, jossa tilanteet muuttuvat nopeasti. Valitsimme aiheen, koska koimme kyseisen harrastuksen tulkkauksen haastavana nopeatempoisten ja muuttuvien tilanteiden vuoksi. Suomessa erilaisista harrastustulkkauksista on tehty opinnäytetöitä, mutta tarkempaa tietoa jääkiekkotulkkauksesta ei löydy.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, kuinka viittomakielen tulkit ovat toteuttaneet viittomakielen tulkkausta jääkiekkoharrastuksessa, jossa on kuulevia ja kuuroja harrastajia. Viittomakielen tulkit toteuttavat erilaisia tulkkauksia erilaisissa ympäristöissä. Tulkkauksen aiheet ja työympäristö vaihtelevat asiakkaiden työn, opiskelun, juhlien sekä harrastus- ja virkistystoiminnan mukaan. Tulkin tulee myös valmistautua toimeksiantoihin aiheen vaatimalla tavalla.

Opinnäytetyömme on tutkimuspainotteinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytimme sähköistä Webropol-verkkokyselyä, jonka avulla keräsimme viittomakielen tulkeilta heidän kokemuksiaan jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Kyselymme koostui suljetuista ja avoimista kysymyksistä, joita analysoitiin kahta eri menetelmää käyttäen. Suljettujen kysymysten vastauksia käsitelimme määrällisiä menetelmiä käyttäen ja avoimia vastauksia käsitelimme laadullisilla menetelmillä. Halusimme keskittyä aiheessamme tulkkauksen valmistautumiseen, tulkkaushaasteisiin ja niiden ratkaisuihin.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tarjota alan opiskelijoille sekä viittomakielen tulkeille kokempohjaista tietoa, jota voi hyödyntää valmistautuessaan jääkiekkoharrastustulkkaukseen sekä muihin liikuntaharrastustulkkauksiin. Toivomme opinnäytetyömme tulosten tarjoavan opiskelijoille ja tulkeille mahdollisuuden kehittää omaa ammattiosaamistaan valmistautuessaan jääkiekkoharrastuksen sekä muiden urheilulajien tulkkaukseen. Koemme, että viittomakielen tulkkien ammattiosaamisen kehittäminen edistäisi viittomakielisten osallistumista urheiluharrastuksiin tasavertaisesti.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tarjota alan opiskelijoille ja viittomakielen tulkeille kokempohjaista tietoa, kuinka viittomakielen tulkkausta voidaan toteuttaa jääkiekkoharrastuksessa. Laadimme kyselyn viittomakielen tulkeille pohjautuen tutkimuskysymyksiimme: Kuinka jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen valmistaudutaan? Millaisia tulkkaushaasteita ilmenee? Millaisia tulkkausratkaisuja tulkit ovat toteuttaneet? Uskomme kyselyn tulosten tarjoavan erilaisia näkökulmia, joita alan opiskelijat sekä viittomakielen tulkit voivat hyödyntää valmistautuessaan niin jääkiekon kuin muidenkin liikuntaharrastusten tulkkaukseen.

Viittomakielen tulkkauksen toteuttamisesta jääkiekkoharrastuksessa ei ole aiemmin tehty opinnäytetöitä Suomessa. Tulkkauksesta liikuntaharrastuksissa on tehty muutamia opinnäytetöitä. Noora Harjulan (2015) Ottaisinko FM-laitteen, äidin vai tulkin mukaan harrastukseen? – opinnäytetyö, jossa tavoitteena oli selvittää 1–16-vuotiaiden kuulovammaisten lasten ja nuorten tulkin käyttöä harrastuksissaan. Kyselytutkimuksessa saatiin selville, että 90 % vastaajista ei käyttänyt tulkkia. Yleisin syy tähän oli ohjaajan sekä muiden lasten ja nuorten esimerkin seuraaminen ja matkiminen, jos ohjeita ei ollut ymmärretty. Osa vastaajista oli maininnut, että tulkkaus olisi mahdotonta liikkuvissa ja vauhdikkaissa harrastuslajeissa ja että se häiritsisi valmentajan työtä. Harjula totesi, että vanhempia sekä harrastusten ohjaajia tulisi tiedottaa tulkkauksen tuomista mahdollisuuksista. 10 % vastaajista sanoi käyttävänsä tulkkia mm. jalkapallossa, jääkiekossa, ratsastuksessa ja taitoluistelussa. (Harjula, 2015.)

Maria Kontturin & Vilma Pekkarisen (2013) tekemä Musta vyö tulkkauksessa - Näkökulmia kamppailulajien tulkkaukseen -opinnäytetyössä selvitettiin tulkkausratkaisuja liikuntatilanteissa, jossa verbaalinen ohjaus yhdistyy visuaalisen mallin kanssa samanaikaisesti. Tutkimuskysymyksenä oli, millaisia tulkkausratkaisuja käytetään tilanteissa, joissa on tarjolla visuaalinen malli. Tutkimuksessa saatiin tietoa kahden tulkin toimintatavoista mm. sijoittumisen,

pukeutumisen, tarkkaavaisuuden ja tulkkausratkaisujen kannalta kamppailulajeissa. (Kontturi & Pekkarinen, 2013.)

Kyseiset opinnäytetyöt tarjoavat hyvin erilaisia näkökulmia ja ratkaisuja yleisesti liikuntalajien tulkkauksen toteutukseen. Jääkiekko on joukkuepeli, ja lajina se on fyysinen ja nopeatempoinen. Tämän vuoksi koemme, että lajin viittomakielinen tulkkaus voi olla haastavaa. Opinnäytetyöllämme halusimme saada tarkempaa tietoa jääkiekkoharrastuksen tulkkausmenetelmistä ja ratkaisuista.

3 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKIELISET SUOMESSA

Viittomakieli on kuurojen, huonokuuloisten tai kuulevien kieli. Suomessa viittomakieltä äidinkielenään käyttää arviolta noin 5500 henkilöä ja kuuroja heistä on noin 3000 henkilöä. Osa viittomakielisistä on suomenruotsalaisia, jolloin he käyttävät suomenruotsalaista viittomakieltä. Viittomakieliset ovat kieli- ja kulttuurivähemmistö. Yhteisöllisyys sekä viittomakieli ovat yhteisölle elintärkeitä. Arkielämässä viittomakielisten vuorovaikutuksen mahdollisuudet voivat olla vähäisiä, jos esimerkiksi työpaikalla tai harrastuksissa ei ole muita viittomakieltä käyttäviä. (Kuurojen Liitto ry, i.a.) Tässä opinnäytetyössä viittomakielellä tarkoitamme suomalaista viittomakieltä.

3.1 Viittomakielen rakenne

Viittomakielessä puhuttujen kielten sanoja vastaavat viittomat. Yksittäinen viittoma koostuu viidestä perusosasta: käsimuoto, paikka, liike, orientaatio eli käsien tai sormien suunta sekä non-manuaaliset piirteet eli ilmeet ja eleet. (Kotimaisten kielten keskus, i.a.) Käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoa. Viittoman paikka voi koskettaa viittojan kehoa tai olla viittomatilassa esimerkiksi viittojan edessä, johon viittoma muodostetaan. Liikkeellä tarkoitetaan käsien liikettä. (Jäntti, 2005, s.12.) Viittomakielessä lause rakentuu useamman viittoman

kokonaisuudesta, mutta myös yksittäinen viittoma voi muodostaa lauseen. Viittomien lisäksi lauseen non-manuaaliset piirteet luovat lauseisiin merkitystä. Ilmeillä ja eleillä voidaan korostaa lauseen toteavaa, kieltävää, vakuuttavaa tai kysyvää merkitystä. (Jännti, 2005, s. 22–23.)

3.2 Viittomakielisten oikeudet

Viittomakielisten oikeudet on turvattu Suomen perustuslaissa. Jokaisella on oikeus käyttää omaa äidinkieltään, ylläpitää ja kehittää omaa kieltä ja kulttuuria sekä saada tulkitsemis- ja käännösapua. (L 731/1999 17 §.) Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja edistää syrjinnän kohteeksi joutuneiden oikeusturvaa. Viranomaisten on arvioitava ja puututtava epäkohtiin yhdenvertaisuuden edistämisen toteutumiseksi. (L 1325/2014.) Yhdenvertaisuuslaissa on säädetty:

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Viittomakielilaissa on lisäksi säädetty, että viranomaisten on toiminnallaan edistettävä viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää sekä saada tietoa omalla kielellään (L 359/2015). Henkilöillä, joilla on kuulovamma tai kuulonäkövamma, on oikeus Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkauspalveluun. Tulkkausta on oikeus saada työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen sekä virkistykseen. (L 133/2010.) Tulkkauspalvelu edistää viittomakielisten mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.

4 VIITTOMAKIELEN TULKKI JA TULKKAUS

Viittomakielen tulkki on kommunikaation ammattilainen, joka toimii kahden kielen ja kulttuurin välittäjänä. Viittomakielen tulkin perustehtävä on välittää informaatiota kieleltä toiselle eli puhutun kielen ja viittomakielen välillä. Tulkkausta tarvitaan tilanteissa, joissa osapuolet eivät osaa kommunikoida samalla kielellä. Tulkki mahdollistaa osapuolten kielellisen tasa-arvon toteutumisen. (Hynynen ym., 2010, s. 51–52.) Viittomakielen tulkiksi voi kouluttautua Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingissä sekä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Helsingissä. Viittomakielen tulkiksi valmistuu tutkintonimikkeellä tulkki (AMK). Koulutus on laajuudeltaan 240 opintopistettä ja kestoltaan neljä vuotta. (Diak, i.a.; Humak, i.a.-a; Humak, i.a.-b.)

Viittomakielentulkin asiakkaita ovat viittomakieliset, kuurot, kuuroutuneet, huonokuuluiset sekä kuurosokeat henkilöt. Kuurojen ryhmään luokitellaan henkilöt, joilla on jonkinasteinen kuulovamma. Kuuroudella ei tarkoiteta kuulovamman astetta, vaan kuulumista kieli- ja kulttuurivähemmistöön. Viittomakielinen voi olla kuuro, kuuleva tai huonokuuloinen, jonka äidinkieli on viittomakieli. (Hynynen ym., 2010, s. 37.) Huonokuuluisuus tarkoittaa, että kuulovamman asteen mukaan henkilö kuulee puhetta kuulokojeella, saa puheesta selvää huulioluvun avulla, käyttää kommunikaatiomenetelmään viitottua puhetta tai viittomakieltä (Hynynen ym., 2010, s. 41). Kuurosokeilla henkilöillä kuulon ja näön asteet vaihtelevat yksilöllisesti, jolloin kuurosokeus ei tarkoita täysin kuuroa ja sokeaa henkilöä. Kuurosokeiden tulkkauksessa voidaan käyttää viittomista kapeaan näkökenttään, viittomista taktiilisti eli kädestä käteen viittomista, kirjoitustulkkausta tai puheentoistoa. (Hynynen ym., 2010, s. 43–44.)

Tulkkausta käyttävän asiakkaan lisäksi tilanteessa olevat kuulevat henkilöt eli kolmannet osapuolet ovat yhtä lailla tulkin asiakkaita. Tulkin välityksellä keskusteleminen voi olla kuulevalle osapuolelle vierasta ja hämmentävää. Tulkin tulee huomioida, että tilanteessa olevat kuulevat osapuolet ymmärtävät tulkin

roolin ja kuinka tulkkauksessa kuuluu toimia. Esimerkiksi tulkki voi etukäteen kuuron asiakkaan kanssa keskustella ja sopia, miten kuulevalle osapuolelle kerrotaan siitä, kuinka tulkkia käytetään ja mikä on tulkin rooli tilanteessa. (Hynynen ym., 2010, s. 47.) Tässä opinnäytetyössä tulkilla tarkoitamme viittomakielentulkkia.

Tulkit noudattavat asioimistulkin ammattisäännöstä, joka määrittelee tulkin työnkuvaa. Ammattisäännöstö luo työlle eettisen perustan, joka tukee tulkkia toimimaan joustavasti erilaisissa tilanteissa. (Hynynen ym., 2020, s. 13.)

Asioimistulkin eettiset ohjeet

1. Tulkilla on salassapitovelvollisuus.
2. Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.
3. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.
4. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä.
5. Tulkki valmistautuu tehtävänsä huolellisesti ja ajoissa.
6. Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.
7. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.
8. Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkkaustehtäviä.
9. Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.
10. Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkkauksessa.
11. Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.
12. Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan.

(Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, i.a.)

Kielellisen tasa-arvon toteutumiseksi tulkin velvollisuus sekä oikeus on toteuttaa puolueetonta sekä laadukasta tulkkauksia. Jotta tämä toteutuisi, tulee tulkin määrittellä osallistujille oma roolinsa sekä edellytykset tulkkauksen mahdollistamiseksi. Laadukkaan tulkkauksen takaamiseksi tulkki voi tarvittaessa

puuttua käytännön järjestelyihin esimerkiksi sopimalla osapuolten kanssa, kuinka tilanteessa toimitaan. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, i.a.)

4.1 Tulkkaukseen valmistautuminen

Tulkki saa toimeksiannot Kelan vammaisten tulkkauskeskukselta (Kela, i.a.). Kela välittää tulkkille asiakkaan tilauksen, josta selviää tulkkauksen aihe, paikka ja ajankohta (Hynynen ym., 2010, s. 58). Ennen tulkkausta tulkin tulee valmistautua tulevaa toimeksiantoa varten. Tulkin tulee tarkistaa toimeksiannon kaikki tiedot ja selvittää tulkkauksessa tarvittavia käsitteitä ja viittomia. (Semantix, i.a.) Tulkki valmistautuu toimeksiantoon esimerkiksi perehtymällä tulkkausaiheeseen ja tekemällä sanastotyötä, jotta pystyy toteuttamaan tulkkauksen parhaalla mahdollisella työskentelytavalla (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, i.a.). Asiakkaiden ikä vaihtelee aina lapsista ikäihmisiin asti, mikä tulee myös huomioida valmistautumisessa sekä tulkkaustilanteessa. Viittojan ikä sekä kotipaikka alue voi vaikuttaa viittomakielen murteisiin sekä tyylieroihin. (Hynynen ym., 2010, s. 45.)

Suurempien tapahtumien puheiden tekstit tulkin kannattaa etukäteen pyytää, jotta tulkki voi paremmin valmistautua tulkkaukseen. Kaikissa tilanteissa etukäteismateriaalia ei ole saatavilla, jolloin tulkin omasta aiemmasta kokemuksesta on hyötyä. (Hynynen ym., 2010, s. 58–59.) Tulkki voi hyödyntää valmistautuessaan esimerkiksi internettiä ja etsiä sieltä tarkempaa tietoa tulkkauksen aiheeseen liittyen. Etukäteismateriaalin ja internetin lisäksi tulkki voi saada lisää tietoa aiheesta keskustelemalla muiden tulkkikollegoiden kanssa esimerkiksi tarvittavasta sanastosta tai muista neuvoista liittyen tulkkaustilanteeseen. (Ala-Antti, 2003, s. 22–23.)

4.2 Paritulkkaus viittomakielen tulkkauksessa

Viittomakielen tulkkausta voidaan toteuttaa myös paritulkkauksena, joka voi parantaa tulkkauksenlaatua. Paritulkkauksessa tulkin parina toimii toinen tulkki, joka tukee parinsa tulkkausprosessia. Tulkkiparit vaihtavat sovitusti keskenään tulkkausvuoroaan, jolloin toinen tulkki toimii parinsa tukitulkkina. Tulkkipari sopii keskenään, millä tavalla tukitulkki voi tukea vuorossa olevan tulkin tulkkausprosessia. (Laine, 2006, s.161.) Kelan palvelukuvauksen mukaan tulkkiparin saatavuuteen voi vaikuttaa tulkkitilauksen ajallinen kesto sekä tulkkaustapahtuman sisältö (Kela, 2022, s. 63).

4.3 Tulkkaushaasteet ja ratkaisut

Tulkkauksen haasteita voivat aiheuttaa esimerkiksi tulkin tai asiakkaan kielelliset tuotto- tai vastaanottotaitojen puutteet, aksentit ja murteet sekä vähäinen aihetietämys (Laine, 2006, s. 152–153). Tulkin tulee lisäksi ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat tulkkausta esimerkiksi huono valaistus, äänentoisto sekä muut kuulemista, ymmärtämistä tai viestintää haittaavat häiriötekijät (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, i.a.). Tulkkausvirheitä voivat aiheuttaa havainnointivirheet kuten väärin kuuleminen tai näkeminen. Tarkkuus, keskittyminen, työ- ja elämäkokemus, ennakointi sekä kielitaidon kehittäminen vähentävät tulkkausvirheitä. Lisäksi työympäristöön liittyvät tekijät kuten rauhallinen ympäristö, ergonominen työskentely, sopiva akustiikka ja riittävä valaistus vähentävät virheiden syntymistä. (Roslöf & Veitonen, 2006, s.175–176.)

Tulkkausta voidaan toteuttaa kahdella tavalla: konsekutiivisesti tai simultaanisti. Konsekutiivitulkkauksessa tulkki tulkaa puhujan jälkeen sisällön toisella kielellä. Simultaanitulkkauksessa tulkki tulkaa samanaikaisesti puhujan sisältöä. Viittomakielen tulkkauksessa käytetään useimmiten silmultaanista tapaa, sillä viittomakielen visuaalisuus ja puhekielen audiivisuus mahdollistavat samanaikaisuuden. (Tommola, 2006, s. 128.) Russelin (2005) tehdyn pilottitutkimuksen mukaan viittomakielen tulkkauksessa voidaan käyttää

konsekutiivitulkkausta esimerkiksi tilanteessa, jossa vuorovaikutuksessa on luontevaa välittää tietoa osioiden kautta. Lisäksi konsekutiivitulkkausta saatetaan käyttää lapsiasiakkaiden kanssa. (Russell, 2005, s. 155–156.)

Tulkki voi kontrolloida tulkkauksen laatua käyttämällä ongelmanratkaisukeinoja eli selviytymisstrategioita. Näitä hyödynnetään tulkkauksen sujuvuuden varmistamisessa, jotta ulkoiset häiriötekijät, keskeytykset sekä väärinymmärrykset saataisiin vältettyä. Selviytymisstrategioita ovat esimerkiksi poisjätöt sekä lisäykset, joita kutsutaan pragmaattisiksi adaptaatioiksi. Poisjätöt ja lisäykset voivat olla joko virheitä tai tietoisia valintoja: tulkki voi lisätä, korvata tai poistaa jotakin, jonka merkitys kielenrakenteesta tai kulttuurieroista johtuen ei muuten välittyisi. (Laine, 2006, s. 152–154.) Viittomakieli on kielenrakenteeltaan visuaalinen ja ikoninen kieli. Rissanen (2006) kuvailee viittomien ja muiden ilmausten kuvanomaisia ominaisuuksia, jossa ne jäljittelevät esineiden, henkilöiden, tekojen ja tapahtumien piirteitä siten, että idea kyseisestä merkistä on havaittavissa ja tunnistettavissa. (Rissanen, 2006, s. 26.)

4.4 Tulkkaustilassa sijoittuminen

Tulkin tulee osata tulkkaustilassa huomioida paikan valinta sijoittumisessa, sen vaihtaminen ja etäisyys tilanteen mukaan. Paikan valinta on osa sanantonta viestintää, sillä väärä sijoittuminen voi häiritä viestin välitystä, jolloin vaarana on viittomakielisen asiakkaan joutuminen viestintätilanteen ulkopuolelle. Sanattomien viestien avulla tulkki ja asiakas luovat yhteisymmärrystä, kuinka tilanteessa toimitaan osallisuuden varmistamiseksi. Sanattomalla viestinnällä kuten kehon käytöllä ja eleillä voidaan tukea ja havainnollistaa kielellistä viestintää. Sillä voidaan suunnata tarkkaavaisuutta, painottaa keskustelun kohteessa olevia seikkoja sekä varmistaa viestin välitystä. Sanattomaan viestintään kuuluu yhteisymmärrys paikan valinnasta asiakkaan kanssa. (Mikkola & Virta, 2016, s. 23.)

De Weerdts sekä Kusters pohtivat Kielisillan artikkelissa (2016), kuinka ja miksi tulkin tulisi huomioida Deaf Space eli kuurojen tilankäytön vuorovaikutustila ja

siinä toimiminen. Viittomakielessä katsekontakti on erittäin tärkeää, jolloin vuorovaikutustila eli ympäristö tulee järjestää siten, että kaikki osallistujat näkevät toisensa. De Weerdts ja Kusters ehdottavatkin, että tulkin ja asiakkaan tulisi tehdä yhteistyötä harjoittelemalla optimaalisen sijainnin löytämistä, etenkin kun osallistujat ovat liikkeellä ja vaihtavat sijaintia toistuvasti. Tulkin ja asiakkaan tulisi antaa toisilleen vihjeitä sijoittumisesta esimerkiksi osoittamalla, kehon tai ilmeiden avulla. (Weerdts & Kusters, 2016.)

5 JÄÄKIEKKO HARRASTUKSENA

Jääkiekko on nopeampainen laji, jossa kaksi joukkuetta pelaa jäällä toisiaan vastaan. Jääkiekossa tarkoituksena on saada musta kiekko vastustajan maaliin. Jääkiekossa pelaajilla on jaloissaan luistimet, kypärä päässä, muut suojarusteet sekä maila kädessään. (Encyclopedia Britannica, i.a.) Se joukkue, kumpi tekee enemmän maaleja, voittaa. Peli-aika jääkiekko-otteluissa koostuu kolmesta 20 minuutin erästä, joiden välillä on 15 minuutin tauko. (Suomen Jääkiekkoliitto ry & IIHF, 2018, s. 27.) Jääkiekossa on aina kaksi joukkuetta. Yhdessä joukkueessa on vähintään yksi maalivahti ja viisi kenttäpelaajaa. (Suomen Jääkiekkoliitto ry & IIHF, 2018, s. 36.)

Harrastus edellyttää pelaajalta hyvää peruskuntoa sekä vauhtikestävyyttä. Lajin fyysisuus ja nopeampaisuus vaatii nopeusvoimaa, liikkuvuutta sekä hyvää lihaskuntoa. Hyvä lihaskunto luo perustan hyvälle koordinaatiolle sekä vähentää loukkaantumiseriskiä. (Siukonen, 2006, s. 153–154.) Harrastuksen päätavoite on itsensä kehittäminen tuoden elämään liikunnan iloa ja hyötyvaikutuksia. Voittamisen halu on luonnollinen osa harrastuksen viehätystä, sillä laji perustuu kilpailullisuuteen. (Siukonen, 2006, s. 7–14.)

5.1 Jääkiekkoharrastus Suomessa

Jääkiekko on Suomen yksi suosituimpia urheilulajeja. Suomessa jääkiekko yhdistää ihmisiä tehokkaasti ja jääkiekko on iso osa suomalaista kulttuuria. (Suomalaisen jääkiekon tietosivu, i.a.) Suomessa jääkiekkoa harrastetaan vaihtelevasti joukkueseuroissa tai itsenäisesti ilman organisaatioiden ohjausta. Harrastusta toteutetaan eri ikäluokille. Ohjaajat/valmentajat suunnittelevat jääkiekkotaitojen opetusjärjestyksen tavoitteet ikäluokan mukaisesti. Esimerkiksi pienten aloittelevien lasten kohdalla tavoite voi olla leikkipainotteinen tutustuminen luisteluun, mailaan ja kiekon käyttöön, kun taas 15–19-vuotiailla tavoitteet keskittyvät pelikäsityksen ja pelitaitojen kehittämiseen. (Siukonen, 2006, s. 67–73.)

5.2 Viittomakieliset urheiluharrastajat

Urheilulla on suuri merkitys kuurojen kulttuurissa. Urheilun kieli koetaan universaalina, sillä fyysiset ominaisuudet kuten nopeus, kestävyys ja ketteryys ratkaisevat urheilussa. 1900-luvun alkupuolella Suomessa kannustettiin kansalaisia harrastamaan liikuntaa, jolloin myös Kuurojen yhdistykset järjestivät epävirallisia kisoja sekä liikuntaohjelmia jäsenilleen. Vähitellen kuurojen urheilu alkoi järjestäytyä, jolloin eri kaupunkeihin perustettiin kuurojen urheiluseuroja. (Fagerström, 2020, s. 10.)

Nykypäivänä yhteiskunnallisesti vaikuttava organisaatio Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry (SKUL) tiedottaa ja edistää kuulovammaisten liikkujien ja urheilijoiden oikeutta harrastaa ja urheilla yhdenvertaisesti kaikkialla (Suomen Kuurojen Urheiluliitto, i.a.-a.). SKUL:n yksi tärkeimmistä tehtävistä on toteuttaa kuurojen liikunnasta huolehtiminen mm. erilaisten leirien, kurssien ja liikuntatapahtumien avulla (Suomen Kuurojen Urheiluliitto, i.a.-b.). Suomessa kuuroilla on oma jääkiekkjoukkue Deaf Lions, joka on perustettu vuonna 1994. Tähän kuurojen jääkiekkjoukkueeseen pääsee, jos kuuron kiekkoilijan paremman korvan kuulo on huonompi kuin 55 desibeliä. Kuuroille

jääkiekkoilijoille järjestetään omia MM-kilpailuja. (Suomen Kuurojen Urheiluliitto, i.a.-c.)

6 KYSELY VIITTOMAKIELEN TULKEILLE

Tutkimuspainotteisessa opinnäytetyössämme tarkoituksenamme oli tutkia ja selvittää, miten viittomakielen tulkit ovat toteuttaneet jääkiekkoharrastustulkkauksia. Kohderyhmänämme oli viittomakielen tulkit, joilla on kokemusta jääkiekkoharrastustulkkauksesta. Aineistonhankintamenetelmänä käytimme kyselyä, jonka toteutimme kotimaisella Webropol-kyselytyökalulla.

Kyselytutkimuksella kerätään ja tarkastellaan tietoa erilaisista ilmiöistä, toiminnasta, mielipiteistä, asenteista sekä arvoista. Vastaajalle esitetään kysymyksiä kyselylomakkeen muodossa. Kyselytutkimus on pääosin määrällistä tutkimusta, jonka aineisto koostuu mitatuista luvuista ja numeroista. Kyselylomakkeessa kysymykset esitetään sanallisesti, mutta vastaukset yleensä esitetään numeerisesti. Lisäksi osa vastauksista esitetään sanallisesti, sillä kaikkia vastauksia ei voi käsitellä numeerisesti. (Vehkalahti, 2014, s. 11–13.) Kysely voi koostua avoimista ja suljetuista kysymyksistä. Avoimiin kysymyksiin vastataan vapamuotoisesti ja niiden avulla saadaan vastaajilta tarkempaa tietoa aiheesta. Suljetuissa kysymyksistä puolestaan vastaus valitaan valmiiksi asetetuista vastausvaihtoehdoista. Valmiit vastausvaihtoehdot selkeyttävät ja nopeuttavat aineiston analysointia. (Vehkalahti, 2014, s. 24–25.)

Valitsimme kyselytutkimuksen, koska kyselyn avulla on helpompi saavuttaa enemmän potentiaalisia vastaajia kuin esimerkiksi haastattelututkimuksessa. Kyselytutkimuksen toteutimme sähköisellä kyselyllä. Tutkimusalueeksi valitsimme koko Suomen alueen, jotta saisimme mahdollisimman paljon vastauksia kyselyymme.

6.1 Kyselyn laatiminen

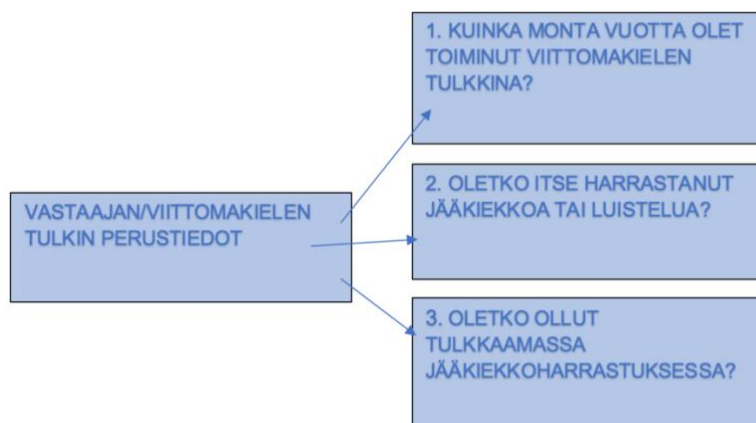
Tutkimamme aiheet painottuvat jääkiekkoharrastuksen tulkkauksen valmistautumiseen, tulkkaushaasteisiin ja tulkkaustratkaisuihin. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Kuinka jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen valmistaudutaan?
2. Millaisia tulkkaushaasteita jääkiekkoharrastuksen tulkkauksessa ilmenee?
3. Millaisia tulkkaustratkaisuja viittomakielentulkit ovat toteuttaneet jääkiekkoharrastuksessa?

Kyselymme sisältää 14 kysymystä. Kysely koostuu sekä suljetuista että avoimista kysymyksistä (Liite 1) ja ne on jaettu eri aiheosioihin. Kyselyn alussa on lyhyt saatekirje (Liite 1), jonka tarkoituksena on motivoida vastaajia vastaamaan kyselyyn. Saatekirjeessä on mainittu lyhyesti: keitä olemme, mitä tutkimme ja miksi tutkimme aiheita. Lisäksi saatekirjeessä mainitaan, että vastaamalla kyselyyn vastaaja antaa suostumuksen käyttää antamiaan vastauksia opinnäytetyössämme, joten erillistä suostumuslomaketta vastaajien ei tarvinnut täyttää.

6.2 Kyselyn aiheosiot ja sisältö

Kyselymme koostuu viidestä eri aiheosiosta: Vastaajien taustatiedot, tulkkiparin tarve, tulkkaukseen valmistautuminen, sekä tulkkaustilanteiden haasteet ja tulkkien ratkaisut haastaviin tilanteisiin. Jokaisesta aiheosiosta on muodostettu 2–3 kysymystä. Lisäksi kyselyn lopussa on avoin kysymys, johon kyselyn vastaaja voi halutessaan kertoa muita asioita liittyen jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen. Aiheosiot ja niistä muodostetut kysymykset olemme havainnoineet kuvallisesti, jotta kyselyn rakenteen hahmottaminen olisi selkeämpää. (Kuvio 1 - Kuvio 6).

Kuvio 1. Vastaajien taustatiedot

Keräsimme vastauksia viittomakielen tulkkien perustiedoista ja jääkiekko- tai luisteluharrastus kokemuksista (Kuvio 1). Perustietoina kysyimme työkokemuksesta vuosina, jotta saisimme tietää vastaajien työkokemuksen määrän ja sen vaikutuksen jääkiekkoharrastustulkaustoimeksiannon vastaanottamiseen. Lisäksi tarkoituksenamme oli selvittää viittomakielen tulkkien omakohtaisesta harrastuskokemusta jääkiekosta tai luistelusta.

Kuvio 2. Tulkkipari ja asiakkaan tuttuus

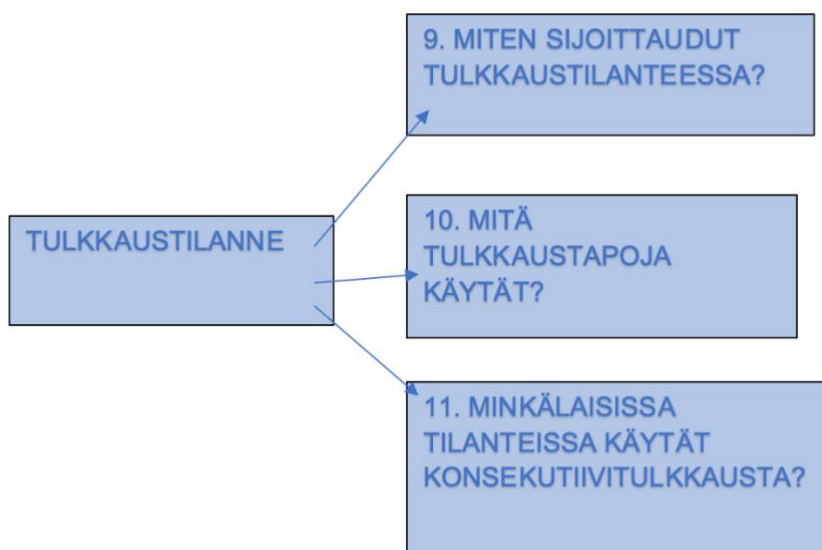
Keräsimme vastauksia viittomakielen tulkkiparin saatavuudesta sekä tietoa saman asiakkaan kanssa tulkkauksesta (Kuvio 2). Kysymyksillä oli tarkoitus

selvittää, ovatko viittomakielen tulkit olleet tulkkauksessa yksin vai tulkkiparin kanssa ja onko tulkkauksilauksiin löytynyt helposti tulkkiparia. Lisäksi tarkoituksena oli kartoittaa, ovatko viittomakielen tulkit olleet tulkkauksessa saman asiakkaan kanssa vai eri asiakkaan.

Kuvio 3. Tulkkaukseen valmistautuminen

Keräsimme vastauksia tulkkiensa valmistautumisesta tulkkaukseen (Kuvio 3). Kysyimme tulkkiensa pukeutumisesta sekä valmistautumistavoista. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka tulkkauksilanteeseen pukeudutaan ja millaisia varusteita tulkit mahdollisesti tarvitsee sekä millaisia eri tulkkauksitapoja tulkit ovat toteuttaneet.

Kuvio 4. Tulkkauksutilanne

Keräsimme vastauksia tulkkaustilanteesta liittyen sijoittumiseen sekä tulkkaustapoihin (Kuvio 4). Kysyimme vastaajilta millaisissa tilanteissa tulkit käyttävät konsekutiivitulkkausta. Tavoitteena oli myös selvittää, miten viittomakielen tulkit sijoittautuivat tulkkaustilanteessa, ja mitä eri tulkkaustapoja tulkit ovat käyttäneet.

Kuvio 5. Tulkkaushaasteet ja niiden ratkaisut

Keräsimme vastauksia tulkkien kokemista tulkkaushaasteista ja niiden ratkaisuista (Kuvio 5). Tarkoituksenamme oli selvittää, millaisia tulkkaushaasteita ilmenee ja miten tulkit ovat ratkaisseet näitä haastavia tilanteita.

14. MITÄ MUUTA HALUAISIT KERTOA LIITTYEN JÄÄKIEKKOHARRASTUSTULKKAUKSEEN? SANA ON VAPAA.

Kuvio 6. Vapaamuotoinen avoin kysymys

Kyselyn viimeisessä kysymyksessä halusimme kartoittaa jääkiekkoharrastustulkkaukseen liittyviä muita asioita, mitä emme ole kyselyssämme käyneet läpi (Kuvio 6). Tällä viimeisellä avoimella kysymyksellä oli tarkoitus saada vastaajilta lisätietoa aiheestamme ja saada vastaajilta muita tärkeitä huomioita ja havaintoja jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta.

6.3 Aineiston testaus ja keruu

Ennen kyselyn lähettämistä ohjaava lehtorimme ja työelämäohjaajamme tarkistivat ja antoivat palautetta kyselystämme. Korjausten jälkeen testasimme kyselyn, jotta kysymykset ovat ymmärrettäviä sekä löytääksemme mahdolliset virheet. Keräsimme pienen testausryhmän, joka koostui 4. vuoden viittomakielen- ja puhevammaisten tulkkioiskelijoista. Testausryhmä vastasi kyselyyn ja he antoivat pienimuotoista kirjallista ja suullista palautetta. Tarkistusten, testausten ja korjailujen jälkeen pääsimme lähettämään kyselymme eteenpäin.

Kyselytutkimuksemme toteutimme sähköisellä kyselyllä. Sähköinen kysely tehtiin kotimaisella Webropol-kyselytyökalulla, joka on käytetyin kyselytyökalu Pohjoismaissa. (Webropol Oy, i.a.) Lähetimme kyselyn ympäri Suomen eri palveluntuottajille, jotka tarjoavat viittomakielen tulkkausta. Lähetimme kyselyn sähköpostitse, johon teimme erillisen saatekirjeen (Liite 2). Kyselyyn annoimme vastausaikaa kaksi viikkoa. Kysely avautui 14.9.2023 klo 12.00 ja sulkeutui 28.9.2023 klo 23.59.

6.4 Aineiston analyysimenetelmät

Kyselymme vastasi yhteensä 17 viittomakielen tulkkia. Tulosten esittelyyn sekä analyysiin käytimme Webropol-kyselytyökalun raporttia ja Microsoftin Excel- taulukkolaskentaohjelmaa. Kyseiset raportit ladattiin Webropol-kyselytyökalun raportointi osiosta. Webropolin perusraportista saimme jokaisessa eri kysymyksessä vastaajien lukumäärän numeroina ja prosenttimäärinä. Perusraportissa monivalintakysymyskohdissa saatiin kaavioita, joista näkee

kysymysten eri vastausvaihtoehdot kaaviona ja prosentteina. Kaavioita pystyi muokkaamaan halutun näköiseksi. Webropolin luomista kaaviosta on selkeä havainnoida kysymykseen saatujen vastausten eroja ja hajontaa.

Aineiston ensisijaisena analyysimenetelmänä käytimme kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu ilmiöiden tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. (Jyväskylän yliopisto, 2015.) Suurin osa kysymyksistä oli suljettuja, jonka vuoksi niiden esittäminen numeerisesti oli luonteva valinta. Lisäksi määrällinen menetelmä oli sopiva aiheemme laajuuden kannalta, sillä tarkoituksenamme oli tavoitella yleiskäsityksiä tulkkien kokemuksista eikä syventyä laajasti yksityiskohtiin. (Vehkalahti, 2014, s. 13.) Esitämme saatuja tuloksia kaavioina, numeerisesti lukuina ja prosenttimäärinä, joiden pohjalta teimme kirjallisia yhteenvetoja perustuen vastauksiin.

Avointen kysymysten sanallisten vastausten analysoinnissa käytimme laadullista menetelmää, realistista tarkastelutapaa. Realistisessa tarkastelutavassa tarkastellaan sitä, mitä tutkittavasta aiheesta kerrotaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Sanalliset vastaukset luettiin ja jaettiin teemoihin, joiden pohjalta tehtiin kirjallisia yhteenvetoja ja päätelmiä vastausten perusteella.

6.5 Työn eettisyys ja luotettavuus

Kyselyn saatekirjeessä (Liite 1) esittelemme lyhyesti: keitä olemme, mikä on tutkimamme aihe, kenelle kysely on suunnattu ja miksi tutkimme aihetta. Saatekirjeessä tiedotimme vastaajille suostumuksesta vastauksien käytöstä ja anonymisyyteen liittyvistä seikoista. Vastaamalla kyselyyn, antaa vastaaja suostumuksen käyttää vastauksia opinnäytetyössämme. Tämän vuoksi erillistä suostumuslomaketta ei tarvittu.

Sähköisen kyselyn vastaustenkeruutapana käytimme Webropolin julkista nettilinkkiä. Kyseinen vastaustenkeruutapa on automaattisesti anonyymi, koska kysely ei sisällä yhteystietolomakkeita. Tällä tavalla yksittäisiä vastaajia ei voida

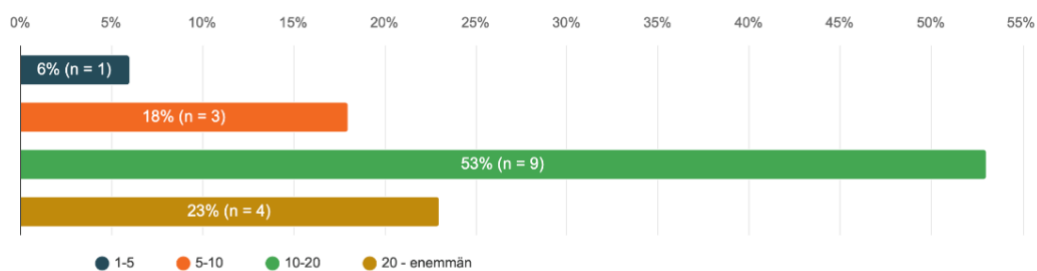
tunnistaa. Julkinen nettilinkki lähetettiin viittomakieltä tarjoaville palvelutuottajille ympäri Suomen. Webropol-kyselytyökalun raportti sekä Microsoftin Excel- taulukkolaskentaohjelmalla luodut vastauspohjat poistetaan ja tuhoetaan, kun opinnäytetyö on virallisesti julkaistu.

7 KYSELYN TULOKSET JA ANALYYSI

Suljettujen kysymysten vastaukset on esitelty kaavioina, numeerisesti ja prosenttilukuina. Avoimet vastaukset esitellään kirjallisena. Tulosten esittely etenee aihepiireittäin: Tukkien perustiedot, tulkkipari ja viittomakielinen asiakas, tulkkaukseen valmistautuminen ja tulkkaustilanne, tulkkaushaasteet ja niiden ratkaisut, sekä tulkkien ajatuksia jääkiekkoharrastustulkkauksesta. Viimeisessä luvussa käsitellään tulosten yhteenvetoa.

7.1 Tulkkien perustiedot, tulkkipari ja viittomakielinen asiakas

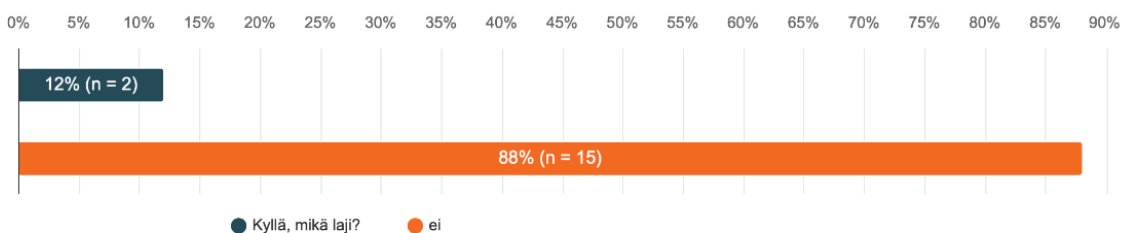
Kysyimme viittomakielen tulkkien työkokemusvuosista, omakohtaisesta jääkiekko tai luistelu kokemuksesta, onko ollut tulkkauksessa jääkiekkoharrastuksessa. Lisäksi kartoitimme paritulkkauksen toteutumisesta, tulkkiparin saatavuudesta sekä ovatko tulkit olleet tulkkauksessa saman asiakkaan kanssa.

Kuvio 7. Kuinka monta vuotta olet toiminut viittomakielen tulkkina?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Tulkeista 1 (6 %) on toiminut tulkkina 1–5 vuotta, 3 (18 %) 5–10 vuotta, 9 (53 %) 10–20 vuotta ja 4 (23 %) 20 vuotta tai enemmän. (Kuvio 7.)

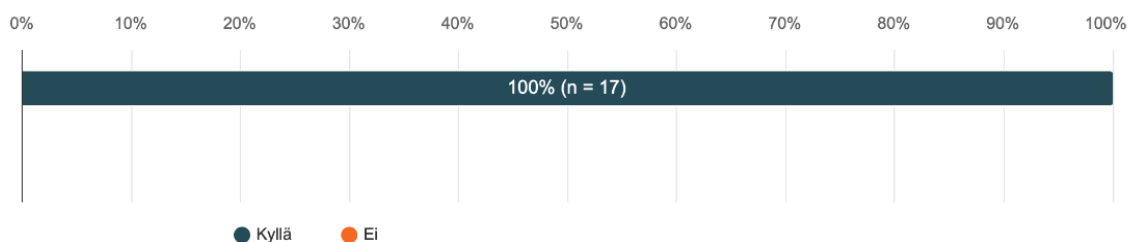
Suurin osa vastaajista (53 %) oli toiminut tulkkina 10–20 vuotta. Kyselyymme eniten vastasivat viittomakielen tulkit, joilla on useita vuosia työkokemusta alalta. Työkokemuksen määrä voi vaikuttaa siihen, millaisia ja kuinka haastavia tulkkauksilauksia tekee, mutta saaduista vastauksista ei voida suoraan tätä päätellä.

Kuvio 8. Oletko itse harrastanut jääkiekkoa tai luistelua?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Tulkeista 2 (12 %) vastasi harrastavansa joko jääkiekkoa tai luistelua ja 15 (88 %) ei harrasta tai ei ole harrastanut jääkiekkoa tai luistelua. (Kuvio 8.)

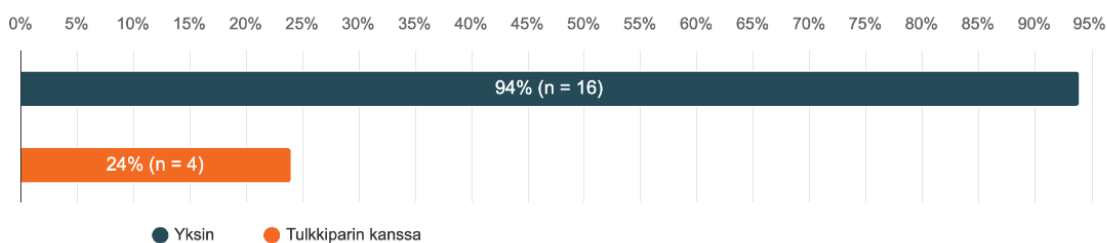
Enemmistö vastaajista (88 %) ei ole omakohtaisesti harrastanut jääkiekkoa tai luistelua. Vastauksista voi päätellä, että jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen ei tarvita omakohtaista kokemusta lajin pelaamisesta.

Kuvio 9. Oletko ollut tulkkaamassa jääkiekkoharrastuksessa?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Tulkeista 17 (100 %) olivat olleet tulkkaamassa jääkiekkoharrastuksessa. (Kuvio 9.)

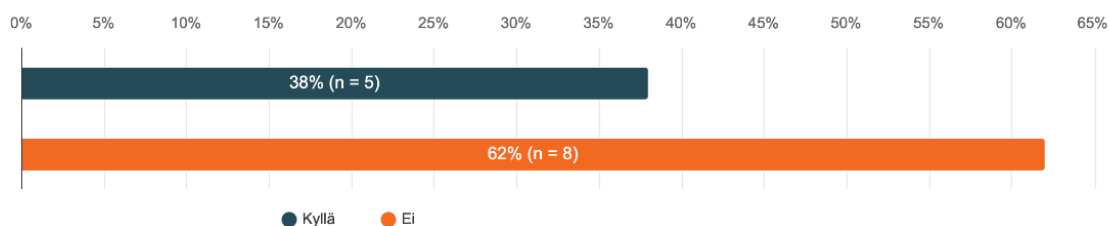
Tällä kysymyksellä halusimme vielä erityisesti varmistaa kyselyn vastaajilta, että he ovat varmasti tehneet jääkiekkoharrastustulkkauksia. Kysymyksen olisi voinut kuitenkin jättää kyselystä kokonaan pois, koska kyselyn saatekirjeessä jo mainitaan, että kysely on suunnattu viittomakielen tulkeille, joilla on kokemusta jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Näin ollen kysymys on sisällöltään tarpeeton.

Kuvio 10. Oletko ollut tulkkaamassa jääkiekkoharrastusta yksin vai tulkkiparin kanssa?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 16 (94 %) oli ollut tulkkaamassa yksin ja 4 (24 %) tulkkiparin kanssa. (Kuvio 10.)

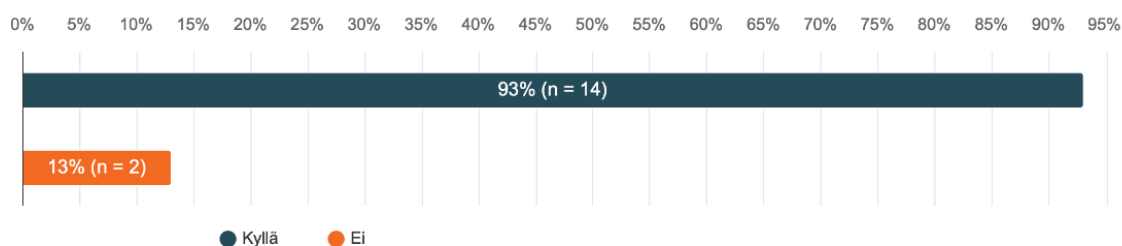
Vastauksista (94 %) ilmenee, että jääkiekkoharrastustulkkaus toimeksiantoja toteutui enemmän yksin kuin paritulkkauksena.

Kuvio 11. Onko tilaukseen löytynyt helposti tulkkiparia?

Kysymykseen vastasi 13 tulkkia. Tulkeista 5 (38 %) koki, että tulkkipari oli löytynyt tilaukseen helposti ja 8 (62 %) koki, ettei tilaukseen löydy tulkkiparia helposti. (Kuvio 11.)

Tulkkiparin saamiseen voi vaikuttaa monia eri asia. Oheisen kysymyksen jälkeen olisi voinut kysyä lisäkysymyksen kartoittaakseen syytä, miksi tilaukseen ei löydy helposti tulkkiparia.

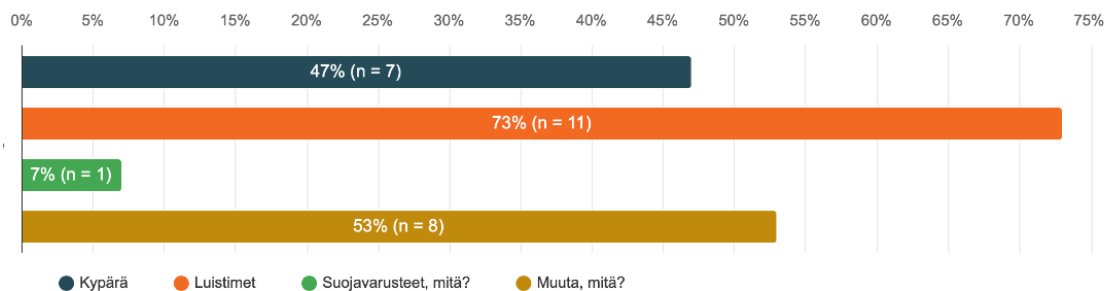
Kuvio 12. Oletko ollut tulkkiaamassa saman asiakkaan kanssa jääkiekkoharrastuksessa?

Kysymykseen vastasi 15 tulkkia. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 14 (93 %) oli ollut tulkkiaamassa saman asiakkaan kanssa ja 2 (13 %) ei ole ollut. (Kuvio 12.)

Enemmistö vastaajista (93 %) on ollut tulkkiaamassa saman asiakkaan kanssa. Vastauksista voidaan päätellä, että asiakkaalla on usein sama tulkki tulkkiaamassa tilanteessa. Asiakkaan tuttuus voi vaikuttaa tulkkauksen sujuvuuteen ja laatuun.

7.2 Tulkkaukseen valmistautuminen ja tulkkaustilanne

Seuraavilla kysymyksillä halusimme tietää, millä tavalla tulkit ovat pukeutuneet ja valmistautuneet tulkkaukseen. Kysyimme miten tulkit ovat tilanteessa sijoittuneet, millaisia tulkkaustapoja he ovat käyttäneet ja minkälaisissa tilanteissa he ovat käyttäneet konsekutiivitulkkausta.

Kuvio 13. Miten pukeudut jääkiekkotulkkaustilanteeseen?

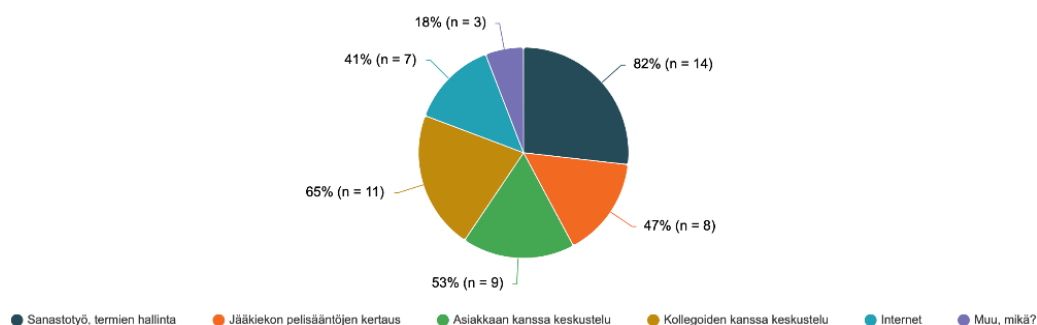
Kysymykseen vastasi 15 tulkkia. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 7 (47 %) käytti kypärää, 11 (73 %) käytti luistimia, 1 (7 %) käytti suojavarusteita ja 8 (53 %) käytti jotain muuta. (Kuvio 13.)

Suojavarusteista (7 %) mainittiin säärisuojat, hanskat ja kypärän visiiri eli kasvosuoja.

Muista pukeutumisvastauksista (53 %) nousi esille lämpimät vaatteet, pipo, kerrasto, toppapuku, kaulahuivi, vaaleat tai valkoiset sormikkaat, yksivärinen tumma takki, ristikollinen kypärä ja tukevät kengät.

Vastauksissa käy ilmi, että luistimien käyttö (73 %) oli yksi yleisimmistä varusteista. Noin puolet vastaajista (53 %) painotti muussa pukeutumisessa lämpimästi pukeutumista. Vastaajat mainitsivat mm. pipon, hanskojen ja kaulahuivin käyttämisen. Yksi vastaajista mainitsi käyttävänsä vaaleita tai valkoisia käsineitä, yhdessä yksivärisen tumman takin kanssa. Kypärän käyttö (47 %) vaikutti olevan oleellisin turvallisuuteen liittyvä varuste. Vastaajien suojavarusteiden käyttö keräsi vain yhden vastauksen (7 %), josta voisi päätellä

muiden varusteiden kuten säärisuojien käytön olevan vähäistä. Vastauksista voidaan päätellä, että luistimet, talvivaatteet sekä kypärä ovat yleisimmin käytössä tulkkaustilanteessa.

Kuvio 14. Kuinka valmistaudut jääkiekkoharrastustulkkaukseen?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkiä. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 14 (82 %) vastasi valmistautuvan sanastotyöhön ja termien hallintaan, 8 (47 %) kertaamalla jääkiekon pelisääntöjä, 9 (53 %) keskustelemalla asiakkaan kanssa, 11 (65 %) keskustelemalla kollegoiden kanssa, 7 (41 %) käyttämällä internettiä ja 3 (18 %) muulla tavalla. (Kuvio 14.)

Muista tavoista (18 %) nousi esille joukkueen jäsenten nimien ja viittomien kertaaminen, kysymällä tietoa jääkiekkoa harrastavilta sekä eri harjoitustyyppihin tutustuminen.

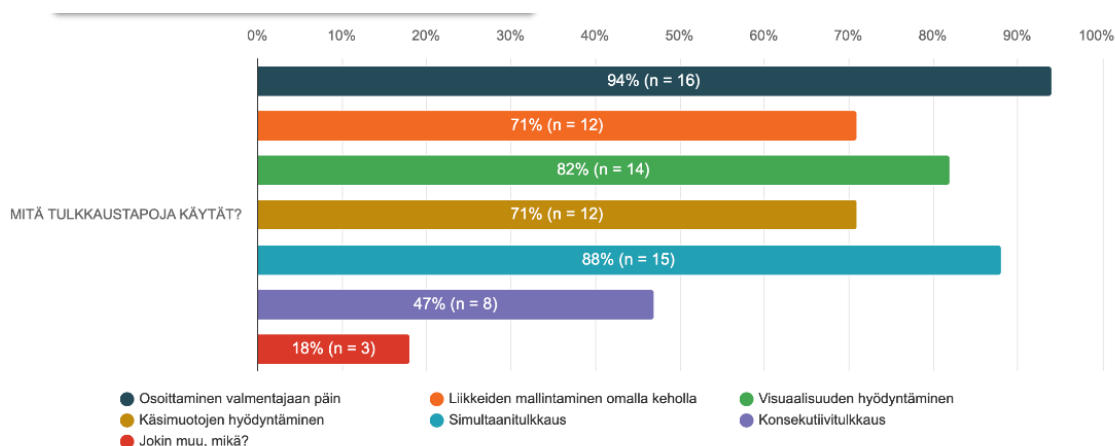
Valmistautuminen sanastotyöhön oli vastaajien (82 %) suosituin tapa valmistautua tulkkaukseen. Sanastotyön merkitys vaikuttaisi olevan oleellinen valmistautuessa jääkiekkotulkkaukseen. Oletamme, että jääkiekkolajina pitää sisällään erikoissanastoa, johon tulkin tulisi perehtyä. Vähän yli puolet vastaajista (65 %) valmistautui keskustelemalla kollegan kanssa ja noin puolet vastaajista (53 %) keskustelemalla asiakkaan kanssa. Vastauksista voisi päätellä, että sanastoon perehtymisen lisäksi keskustelemalla kollegoiden tai asiakkaiden kanssa, voi saada paljon tietoa erikoissanastosta ja viittomista, mitä lajissa käytetään.

Kysyimme, miten vastaaja sijoittautuu tulkkauksilanteessa. Kysymys oli avoin. Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Vastauksista eniten nousi esille valmentajan lähelle sijoittuminen. Toiseksi eniten mainittiin asiakkaan toiveiden mukaan sijoittuminen ja kentän laidalle sijoittuminen. Myös vaihtoaitioon sijoittuminen ja paikka, jossa ei häiritse muita pelaajia tai peliä mainittiin. Lisäksi erityismainintana nousi kahdesta vastauksesta turvallisuuden huomioiminen eli sijoittuminen mahdollisimman turvalliseen paikkaan. Ohessa kahden eri tulkin ajatuksia sijoittumisesta:

Riippuu aina asiakkaan treeneistä ja roolista oman joukkueensa mukana. Tulkkina yritän vain asettua kentälle siten, etten häiritse pelaajia, mutta jotta ehdin seurata asiakkaan sijoittumista ja pääsen toivottavasti hänen luokseen mahdollisimman nopeasti tarvittaessa.

Treenit: Mahdollisimman kaukana kiekosta ja tapahtumakohdasta, jotten ole tiellä enkä vaaravyöhykkeellä. Siellä, missä kuulen valmentajaa, tilanteen mukaan. Välillä luistelen valmentajan perässä, mutta jos asiakas sanoo ettei tarvitse, niin sitten siirryn sivuun. Jos on harjoituksia keskellä kenttää, niin saatan seistä ringin keskellä. Usein kentän laidalla, ja varsinkin pelitilanteissa olen vaan vaihtopenkillä eikä ole ollut edes luistimia.

Avoimista vastauksista nousi esille myös tilanteiden monipuolisuus. Sijoittuminen riippuu paljon tilanteesta ja jääkiekkoharjoitusten luonteesta. Tulkkaus voi tapahtua joko jäällä tai pukukopissa. Vastauksista voisi kuitenkin päätellä, että valmentajan lähelle sijoittuminen on yleisin sijoittumispaikka, mutta riippuen tilanteesta ja asiakkaan toiveista, voi sijoittautuminen tapahtua kentän laidalla, vaihtoaitiossa, poissa pelin vaaravyöhykkeeltä.

Kuvio 15. Mitä tulkkaustapoja käytät?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 16 (94 %) vastasi käyttävänsä tulkkaustapoina osoittamista valmentajaan päin, 12 (71 %) liikkeiden mallintamista omalla keholla, 14 (82 %) visuaalisuuden hyödyntämistä, 12 (71 %) käsimuotojen hyödyntämistä, 15 (88 %) simultaanitulkkausta, 8 (47 %) konsekutiivitulkkausta ja 3 (18 %) jotain muuta tapaa. (Kuvio 15.)

Muista tavoista (18 %) nousi esille termien sormiaakkostaminen, suora osoittaminen sormella johonkin tehtävään, jota tehdään tai näytetään, tulkkauksen toistaminen useampaan kertaan ja fläppitauluun eli valkotauluun osoittaminen.

Osoittaminen valmentajaan päin oli vastaajien (94 %) yleisimmin käytetty tulkkaustapa. Vastauksista voisi olettaa, että valmentaja näyttää liikkeitä tai suorituksia, joissa osoittaminen korvaisi osan suorasta tulkkeesta tilanteiden visuaalisuuden vuoksi. Iso osa vastaajista (82 %) vastasi käyttävänsä visuaalisuuden hyödyntämistä sekä vastaajista (71 %) vastasi käyttävänsä liikkeiden mallintamista omalla kehollaan, josta voi myös päätellä visuaalisuuden käyttämisen olevan yksi parhaimmista tulkkaustavoina. Kuitenkin vastaajista toiseksi suurin enemmistö (88 %) vastasi käyttävänsä simultaanitulkkausta, jolloin voisi päätellä simultaanitulkkauksen sekä visuaalisuuden hyödyntämisen olevan toimiva yhdistelmä.

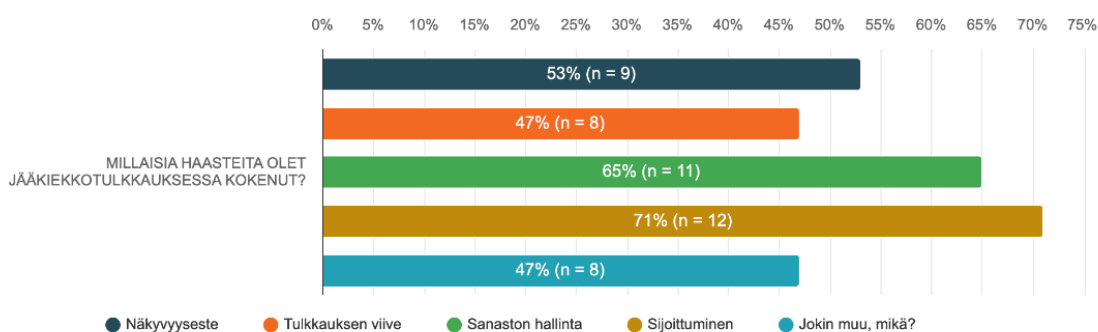
Tulkeista 8 (47 %) vastasi käyttävänsä konsekutiivitulkkausta. Kyseinen vastausvaihtoehto avasi vastaajille piilotetun kysymyksen. Kysyimme, minkälaisissa tilanteissa vastaaja käyttää konsekutiivitulkkausta. Kysymys oli avoin. Kysymykseen vastasi 8 tulkkia. Suuri enemmistö vastaajista nosti esille tilanteen, jossa asiakas ei juuri sillä hetkellä kykene näkemään tulkkausta. Yksittäisistä vastauksesta mainittiin lisäksi tulkin epäonnistunut sijoittuminen. Tilanteet, jossa asiakas katsoo muualle tai ei näe, kun ohjeita annetaan. Asiakas on ollut parhaillaan suorittamassa jotakin toimintaa, jolloin samaan aikaan tulee lisäinformaatiota. Asiakkaan ja tulkin katsekontaktin puuttuessa konsekutiivitulkkauksen varmistaa tulkkeen perille menon. Ohessa yhden vastaajan ajatuksia, joka mielestämme tiivistää konsekutiivitulkkauksen käyttämisen:

Sen verran vauhdikasta on sekä treenatessa että pukukoppikeskusteluissa, että ei siellä kukaan odota että "nyt on tulkin vuoro tämä kääntää"

Vastauksista voisi päätellä, että tilanteiden liikkuvuus ja nopeat muutokset lisäävät tilanteita, jossa asiakas ei juuri sillä hetkellä kykene vastaanottamaan tulkkauksista, lisäävät konsekutiivitulkkauksen käyttöä jääkiekkoharrastustulkkauksessa.

7.3 Tulkkaushaasteet ja niiden ratkaisut

Halusimme tietää, millaisia haasteita tulkit ovat kokeneet jääkiekkoharrastuksen tulkkauksessa. Lisäksi selvitimme, kuinka tulkit ovat näitä haastavia tilanteita ratkaisseet.

Kuvio 16. Millaisia haasteita olet jääkiekkotulkkauksessa kokenut?

Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Tulkeista 9 (53 %) vastasi haasteiksi näkyvyysesteen, 8 (47 %) tulkkauksen viiveen, 11 (65 %) sanaston hallinnan, 12 (71 %) sijoittumisen ja 8 (47 %) jokin muu haaste. (Kuvio 16.)

Muina haasteina (47 %) nousi esille kuuluvuus, pelin kokonaisuuden hahmottaminen, suunnat, termien vaikeus, vieras laji, tapakulttuuri lajissa, turvallisuudesta huolehtiminen, vaaratilanteet jäällä, mahdoton sijoittuminen esimerkiksi ahtaissa tiloissa, tilanteiden nopeus, jäähallin kaikuvuus sekä eri valmentajien äänenvoimakkuus.

Vastauksista (71 %) käy ilmi, että sijoittuminen oli koettu kaikista haastavimmaksi. Vastaajista yli puolet (65 %) koki sanaston hallinnan haasteelliseksi. Lähes puolet vastaajista (47 %) mainitsivat haasteista, jotka liittyivät lajin tuntemukseen sekä ympäristöön liittyvistä haasteista. Vastauksista voisi todeta, että lajin tunteminen ja erilaiset ympäristöön liittyvät tekijät koetaan haasteellisina jääkiekkoharrastustulkkauksessa.

Kysyimme, miten vastaaja on ratkaissut haastavia tilanteita. Kysymys oli avoin. Kysymykseen vastasi 17 tulkkia. Vastauksista suurimpina teemoina nousivat esille: yhteystyö asiakkaan kanssa, konsekutiivitulkkaus, tulkkauksen toistaminen ja termien sormiaakkostus. Yksittäisiä vastauksia olivat viittominen isosti, sanaston hallinnan tärkeys, sijoittumisen luovuus, osoittaminen, muiden osapuolten ohjeistaminen sekä liikkeiden mallintamisen välttäminen. Ohessa yhden tulkin ajatuksia haastavista tilanteista:

Tein parhaani tilanteessa ja yritin sietää epämukavuutta. Pyrin koko ajan skannaamaan asiakasta ja varmistamaan, pysyykö hän kärryillä tai ohjaako muuten tulkkausta jotenkin. Saatoinkin kysyä asiakkaalta myös suoraan ohjeita, esim. seisonko tässä vai tuossa. Jonkin verran jouduin turvautumaan sormituksiin.

Enemmistö vastaajista painotti yhteistyötä asiakkaan kanssa. Asiakkaan kanssa voi sopia käytettävistä viittomavalinnoista, termien tarkoituksesta, tulkin sijainnin toiveista sekä asiakkaan tulkkaustoiveista eli mitä tulkataan. Asiakkaan kanssa etukäteen keskustelu ja sopiminen vähentää haastavien tilanteiden syntyä. Toiseksi suurimpana teemana ilmeni konsekutiivitulkkauksen käyttö. Tilanteen salliessa voi konsekutiivitulkkauksella toimia hyvänä ratkaisuna. Tulkkaustilanne saattaa mennä ohi, jolloin tulkkauksesta voi joutua tekemään yhteenvetoja jälkikäteen. Tulkkauksen toistaminen oli myös mainittu ratkaisuna. Jäähallin kaiku vuus vaikuttaa tulkattavan asian kuulemiseen, jolloin voi joutua pyytämään toistoa. Termeissä voi joutua turvautumaan sormiaakkostamiseen. Vastauksista voisi päätellä, että haastavia tilanteita ei niinkään ratkaista itse tilanteessa vaan niihin varaudutaan etukäteen keskustelemalla ja sopimalla asiakkaan kanssa toimintatavoista.

7.4 Tulkkien ajatuksia jääkiekkoharrastustulkkauksesta

Kysyimme, mitä muuta vastaaja haluaisi kertoa liittyen jääkiekkoharrastustulkkaukseen. Kysymys oli avoin. Kysymykseen vastasi 12 tulkkia. Vastaukset liittyivät jääkiekon tuntemukseen ja sen sääntöjen ymmärtämiseen, jääkiekossa käytettyyn sanastoon, termistöön ja slangiin, turvallisuuteen liittyvistä asioista sekä tulkkaustavoista. Lisäksi muutama mainitsi tulkkaustilanteessa huonon kuuluvuuden, mikä vaikeuttaa jossain määrin tulkkauksen toteuttamista.

Moni tulkki mainitsi, että jääkiekon lajin ja sääntöjen tunteminen ja niiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta pystyy tulkkaamaan. Pelkästään sanastonhallinta ei riitä, jos ei ymmärrä termien tarkoitusta. Lajin sisäinen slangi voi olla vaikeasti ymmärrettävää ja siihen tulisi perehtyä. Se, että tietää, mitä jääkiekossa milloinkin tapahtuu ja tietää osan jääkiekon säännöistä auttaa tulkkia tilanteessa tulkkaamaan ja mahdollistaa näin asiakkaalle kattavan ja hyvän tulkkauksen. Muutama vastaus liittyi turvallisuuteen jäällä. Luistelutaito olisi erityisen tärkeää oman turvallisuuden kannalta. Lisäksi on huomioitava myös muut pelaajat, ettei aiheuta itselleen sekä muille pelaajille vaaraa jäällä kesken

treenien ja pelien. Tulkkaustavoista mainittiin, että tulkkaus ei välttämättä toteudu totuttuun tapaan, jolloin tulkkaus täytyy toteuttaa asiakkaan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Ohessa yhden vastaajan ajatuksia jääkiekkoharrastustulkkauksesta:

Tulkin tulee ymmärtää jääkiekkoa ja sen perussanastoa. Pysyä jääkiekkoslangissa mukana. Tilanteessa, jossa joukkueessa on vain yksi kuuro pelaaja, pidän erittäin tärkeänä kaiken myös pukukoppiläpän tulkkaamista. Näissä tilanteissa kuuleminen voi olla haastavaa (musiikki on täysillä ja nuoret eläväiset pitävät suhteellisen kovaa meteliä). Pidän myös tärkeänä jonkinmoista jatkumoa tulkkauksissa. Mielestäni kuurolle pelaajalle on tärkeää tietää kuka puhuu, joten joukkueenjäsenten nimet/viittomat tulisi opetella mahdollisimman nopeasti tai ainakin aluksi selvästi kuvailla (tuo kikkaratukkainen tuolla kulmassa). Joukkuelajeissa ryhmäytyminen on äärimmäisen tärkeää ja tulkki voi oikein toimiessaan edesauttaa kuuron pelaajan ryhmäytymistä. Nuorten harrastuksissa en suosittelen jääkiekkotulkkauksia hitaille tulkeille. En suosittelen sitä myös kovin "herkkäkorvaisille"...Jos ei kestä kuulla kaikkia suomenkielen kiro sanoja ja juurikin sitä "pukukoppiläppää" saati henno tulkata niitä, lätkätulkkaus ei silloin ole sinua varten.

Vapaan sanan vastauksista ilmenee, että lajin tuntemus on erityisen tärkeä edellytys jääkiekkoharrastustulkkauksessa. Tuntemukseen liittyy sanaston hallinta ja ymmärtäminen sekä myös lajin toimintaympäristön tunteminen kuten jäällä liikkuminen ja täten kaikkien turvallisuudesta huolehtiminen. Laji ja tulkkausympäristö haastavat tulkkia toteuttamaan tulkkausta tilanteen ja asiakkaan mukaan.

7.5 Yhteenveto tuloksista

Kyselyn tuloksista saimme runsaasti kokemuspohjaista tietoa, kuinka tulkit ovat toteuttaneet viittomakielen tulkkausta jääkiekkoharrastuksessa. Keskeisimmät tutkimuksemme teemat pohjautuivat tutkimuskysymyksiimme: jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen valmistautuminen, tulkkaushaasteet ja niiden ratkaisut. Lisäksi kyselyn vastausten pohjalta nousi esille jääkiekon lajin

tuntemus ja sen sääntöjen ymmärtäminen sekä jääkiekossa käytettävän sanaston, termien ja slangin hallinta tulkkauksessa.

Kyselyn vastausten perusteella jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen valmistaudutaan perehtymällä käytettävään sanastoon sekä keskustelemalla kollegoiden ja asiakkaan kanssa. Yleisempiä haasteita tulkkauksessa olivat sijoittuminen, sanaston hallinta, kuuluvuus ja lajin tuntemukseen liittyvät haasteet. Haastavien tilanteiden ratkaisemiseen viittomakielen tulkeilla oli erilaisia keinoja, kuten asiakkaan kanssa yhteistyö, konsekutiivitulkkaus, tulkkauksen toisto ja termien sormiaakkostus. Yhtenä tärkeimpänä ja keskeisempänä aiheena vastauksista nousi esille lajin tuntemus ja sanaston hallinta sekä lajin sääntöjen ymmärtäminen.

8 POHDINTA

Kyselyymme vastasi 17 tulkkia. Voimme suurimmalta osin päätellä, että kyselystä saamamme tulokset antavat ja tarjoavat luotettavaa ja tarpeeksi laajaa kokemuspohjaista tietoa ja yleiskäsityksiä jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Tuloksia ei voida kuitenkaan täysin yleistää, koska kyselymme ei välttämättä ole tavoittanut kaikkia Suomen viittomakielen tulkkeja, jotka ovat tehneet jääkiekkoharrastuksen tulkkauksia. Kyselyymme saamamme vastaukset antavat vain osviittaa, kuinka jääkiekkoharrastustulkausta voisi esimerkiksi toteuttaa. Opinnäytetyömme vastaukset ovat vain 17 viittomakielen tulkin, heidän omia näkemyksiänsä ja kokemuksia jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Jääkiekkoharrastuksen tulkaamisessa voi olla varmasti muitakin haasteita ja erilaisia tulkaustapoja, jotka eivät ilmenneet meidän kyselymme vastauksista.

Tutkimuskysymyksiemme teemat olivat jääkiekkoharrastustulkkaukseen valmistautuminen, tulkkauksessa ilmenevät tulkaushaasteet ja niiden ratkaisut. Saimme tutkimuskysymyksiimme monipuolisesti erilaisia vastauksia. Kyselyn vastauksista nousi esille myös muita tärkeitä aiheita kuten sanaston hallinta ja lajin tuntemus.

Sanastotyön merkitys vaikuttaisi olevan oleellinen valmistautuessaan jääkiekkoharrastustulkkaukseen. Jääkiekossa on erikoissanastoa, johon tulkin tulisi perehtyä. Sanastotyön tueksi keskusteleminen kollegoiden kanssa on yksi yleisimmistä valmistautumiskeinoista, koska kollegoilta voi saada hyvää tietoa tulkkauksessa käytettävästä sanastosta. Lisäksi asiakkaan kanssa keskustelu on tärkeää ennen tulkkausta. Tulkkausikäntänteet voivat riippua asiakkaasta, eivätkä samat säännöt välttämättä päde jokaisen asiakkaan kohdalla. Jokainen asiakas on yksilö ja jokainen asiakas voi toivoa tulkkaukselta eri asioita, jolloin on tärkeää aina keskustella asiakkaan kanssa ennen tulkkausta. Etukäteen on hyvä sopia asiakkaan kanssa esimerkiksi mitä ja miten tulkki tulkaa, minne tulkki sijoittuu sekä muista tulkkaukseen liittyvistä käytännöistä.

Tulkkaustilanteessa kaikista haastavammaksi tulkit kokivat sijoittumisen. Tulkin sijoittuminen tulkkaustilanteessa toteutui pääsääntöisesti valmentajan lähellä, mutta lisäksi kentän laidalla oleminen oli toiseksi yleisin paikka. Sijoittumisessa asiakkaan toiveet otetaan huomioon. Kentällä ollessa omaan sekä muiden turvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota myös sijoittumisessa. Haastavien tilanteiden ratkaisemiseksi suurin osa vastaajista painotti asiakkaan kanssa tehtävää yhteistyötä. Hyvä yhteistyö asiakkaan ennalta ehkäisee haastavien tilanteiden syntymistä.

Vastauksista nousi esille, että jääkiekkoharrastuksen tulkkaamisen kannalta tärkeimpiä olivat sanaston hallinta, lajin ja sen sääntöjen ymmärtäminen. Vastaajien mukaan jääkiekkoharrastuksen tulkkaaminen vaatii lajin tuntemusta, jotta tulkki pystyy tilanteessa tulkkaamaan. Jääkiekkosanaston hallinta ei pelkästään riitä, jos tulkki ei tiedä miten ja missä kohtaa sanastoa tulisi käyttää. Lajituntemuksessa mm. sääntöjen ymmärtäminen ja sisäisen slingin ymmärtäminen on tärkeää. Vastausten perusteella tulkilla tulisi olla peruskäsitys jääkiekkolajista, jotta tulkkaus tilanteessa olisi kattavaa ja laadukasta.

Jääkiekko lajina on nopeatempainen ja koimme, että juuri tämän vuoksi jääkiekkoharrastuksen tulkkaaminen viittomakielelle on haastavaa. Halusimme tällä opinnäytetyöllä tarjota viittomakielen tulkeille ja viittomakielen tulkkiopiskelijoille kokempohjaista tietoa jääkiekkotulkkaamisen toteutumisesta. Vastaukset tarjoavat tietoa, kuinka tulkkaukseen voi valmistautua, mitä asioita tulkkauksessa kannattaa ottaa huomioon ja millaisia haasteita jääkiekkotulkkauksessa voi olla ja miten niitä voisi ratkaista.

Jääkiekkoharrastuksen tulkkausta voisi tutkia vieläkin enemmän ja tarkemmin. Opinnäytetyössämme korostui selkeästi, että lajin ja sääntöjen ymmärtäminen, sekä sanaston ja terminologian tietämys auttavat ja helpottavat viittomakielen tulkin työtä merkittävästi. Jatkotutkimusta aiheestamme voisi toteuttaa sanastotyön erityisesti jääkiekossa käytettävästä sanastosta ja terminologiasta, joka edesauttaisi viittomakielen tulkkeja valmistautumaan jääkiekkoharrastustulkkaukseen.

LÄHTEET

- Ala-Antti, S. (2003). *Preparing for an interpreting assignment – An element of an interpreter’s expertise*. [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-12465>
- De Weerd, D., & Kusters, A. (2016). Deaf space and the positioning of sign language interpreters. *Kielisilta*, (3) 2016. https://www.researchgate.net/publication/312554304_Deaf_space_and_the_positioning_of_sign_language_interpreters
- Diak. (i.a.). *Opiskele kielen, kommunikaation ja tulkkauksen ammattilaiseksi*. Saatavilla 2.5.2023 <https://www.diak.fi/hakeminen/koulutukset/amk/tulkki-viittomakieli-tulkkaus/>
- Encyclopedia Britannica. (i.a.). *Ice hockey*. Britannica. Saatavilla 2.5.2023. <https://www.britannica.com/sports/ice-hockey>
- Fagerström, S. (2020). *Voitto ja kunnia: Suomen Kuurojen Urheiluliitto 100 vuotta: 1920–2022*. Suomen Kuurojen Urheiluliitto SKUL ry.
- Harjula, N. (2015). *Ottaisinko FM-laitteen, äidin vai tulkin mukaan harrastukseen?* [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201504295479>
- Humak. (i.a.-a). *Viittomakielen tulkiksi lähiopetuksessa viittomakielisen yhteisön ytimessä*. Saatavilla 2.5.2023 <https://www.humak.fi/koulutus/tulkki-amk-viittomakieli/>
- Humak. (i.a.-b). *Tulkkauksen ja kommunikaatio-ohjauksen osaajaksi monimuotokoulutuksessa*. Saatavilla 2.5.2023 <https://www.humak.fi/koulutus/tulkki-amk-kommunikaatio-ohjaus/>
- Hynynen, H., Pyörre, S., & Roslöf, R. (2010). *Elämä käsillä: Viittomakielentulkin ammattikuva* [Julkaisut, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 5). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-101-4>
- Jyväskylän yliopisto. (2015). *Määrällinen tutkimus*. Saatavilla 10.10.2023 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

- Jäntti, P. (2005). *Suomalaisen viittomakielen rakenteen ja tilankäytön oppiminen vieraana kielenä* [Pro gradu- tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200695>
- Kela. (2022). *Palvelukuvas vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu* [Palvelukuvaus]. Saatavilla 12.9.2023 <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu>
- Kela. (i.a.). *Vammaisten tulkkauspalvelu*. Saatavilla 7.5.2023 <https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu>
- Kontturi, M. & Pekkarinen, V. (2013). *Musta vyö tulkkauksessa: Näkökulmia kamppailulajien tulkkaukseen* [Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304285354>
- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Suomen viittomakielet. Viittomakielten ominaispiirteitä*. Saatavilla 5.1.2024 https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet
- Kuurojen Liitto ry. (i.a.). *Viittomakieliset*. Saatavilla 2.5.2023 <https://kuurojenliitto.fi/viittomakieliset/>
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Lidm46434450957840>
- L 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100133>
- L 359/2015. Viittomakielilaki 10.4.2015/359. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150359>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Laine, J. (2006). *Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä*. Teoksessa N. Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 143–162). Finn Lectura.
- Mikkola, A., & Ville, V. (2016) *Ensivaikutelma läsnä olevaan asiakaspalveluun*. Teoksessa H-K. Turja (toim.), *Kenttä ja koulutus – näkymiä tulkkausalan kehittämiseen* (s. 21–25). [Julkaisut, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. Humanistinen ammattikorkeakoulu <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-258-4>

- Rissanen, T. (2006). *Viittomakielen rakenteen visuaalisuudesta ja ikonisuudesta*. Teoksessa N. Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 26–63). Finn Lectura.
- Roslöf, R., & Veitonen, U. (2006). *Tavoitteena toimivat tulkkauskäytännöt*. Teoksessa N. Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 163–179). Finn Lectura.
- Russel, D. (2005). *Consecutive and simultaneous interpreting*. Teoksessa T. Janzen (toim.), *Topics in signed language interpreting: Theory and practice* (s. 135–164). Philadelphia. John Benjamins Publishing Company 2005.
https://www.researchgate.net/publication/300852334_Consecutive_and_simultaneous_interpreting
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). *Analyysi ja tulkinta*.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html
- Semantix. (i.a.). *Ohjeita tulkeille*. Saatavilla 23.3.2023
<https://www.semantix.com/fi/toihin-meille/tyoskentele-tulkkina/ohjeita-tulkeille>
- Siukonen, M. (2006). *Juniorit jäällä*. (1.p.) Unipress.
- Suomalaisen jääkiekon tietosivu. (i.a.). *Jääkiekko Suomessa*. Saatavilla 2.5.2023. <http://www.suoimiekko.com>
- Suomen Jääkiekkoliitto ry & IIHF. (2018). *Jääkiekon virallinen sääntökirja 2018–2022*. Saatavilla 12.9.2023 [SJL sääntökirja 2023-2023 Julkaisu 1.0_08112022.pdf](https://www.sjl.fi/julkaisut/sjl_saantokirja_2023-2023_julkaisu_1.0_08112022.pdf)
- Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry. (i.a-a). *Vastuullisuus ”Urheilu kuuluu kaikille”*. Saatavilla 8.3.2023 <https://www.skul.org/liitto/palvelut/vastuullisuus/>
- Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry. (i.a-b). *Historia*. Saatavilla 8.3.2023
<https://www.skul.org/liitto/historia/>
- Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry. (i.a-c). *Jääkiekko - Deaf Lions*. Saatavilla 26.2.2023. <https://www.skul.org/kilpailu-ja-valmennus/lajit/deaf-lions-jaakiekk/>

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. (i.a.). *Asioimistulkin ammattisäännöstö*.

Saatavilla 2.5.2023

[Asioimistulkin ammattisäännöstö ilman kuuloliittoa.pdf](#)

Tommola, J. (2006). *Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta*. Teoksessa N.

Hytönen, & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 128–142).

Finn Lectura.

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.

Webropol Oy. (i.a.). *Johda tiedolla*. Saatavilla 26.2.2023 <https://webropol.fi>

LIITE 1. Kysely

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Olemme Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun 4. vuoden viittomakielen tulkkiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on tutkia, miten viittomakielen tulkit ovat toteuttaneet jääkiekkoharrastustulkkauksia.

Meille jokainen vastaus on tärkeä, jotta saisimme aiheestamme mahdollisimman paljon tietoa. Kerättyjen vastausten pohjalta tekemämme opinnäytetyö auttaisi alan opiskelijoita ja viittomakielen tulkkeja hyödyntämään kokemuspohjaista tietoa valmistautuessaan jääkiekkoharrastuksen tai muun vastaavan lajin tulkkaukseen.

Kyselyyn vastaamalla annat suostumuksen käyttää vastauksia opinnäytetyössämme. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja käytämme niitä vain opinnäytetyössämme.

Kysely on auki 28.9.2023 klo 23.59 asti.

Opinnäytetyömme julkaisu on toukokuussa 2024.

Kiitos etukäteen kaikille vastaajille!

1. Kuinka monta vuotta olet toiminut viittomakielen tulkkina? *

1–5

5–10

10–20

20-enemmän

2. Oletko itse harrastanut jääkiekkoa tai luistelua?

Kyllä, mikä laji?

Ei

3. Oletko ollut tulkkiaamassa jääkiekkoharrastuksessa?

Kyllä

Ei

4. Oletko ollut tulkkiaamassa jääkiekkoharrastusta yksin vai tulkkiparin kanssa

Yksin

Tulkkiparin kanssa

5. Onko tilaukseen löytynyt helposti tulkkiparia?

Kyllä

Ei

6. Oletko ollut tulkkiaamassa saman asiakkaan kanssa jääkiekkoharrastuksessa?

Kyllä

Ei

7. Miten pukeudut jääkiekkotulkkiaustilanteeseen?

Kypärä

Luistimet

Suojavarusteet, mitä?

Muuta, mitä?

8. Kuinka valmistaudut jääkiekkoharrastustulkkaukseen? *

Sanastotyö, termien hallinta

Jääkiekon pelisääntöjen kertaus

Asiakkaan kanssa keskustelu

Kollegoiden kanssa keskustelu

Internet

Muu, mikä?

9. Miten sijoittaudut tulkkaustilanteessa? *

10. Mitä tulkkaustapoja käytät? *

Osoittaminen valmentajaan päin

Liikkeiden mallintaminen omalla keholla

Visuaalisuuden hyödyntäminen

Käsimuotojen hyödyntäminen

Simultaanitulkkaus

Konsekutiivitulkkaus

Jokin muu, mikä?

11. Minkälaisissa tilanteissa käytät konsekutiivitulkkausta?

12. Millaisia haasteita olet jääkiekkotulkkauksessa kokenut? *

Näkyvyyseste

Tulkkauksen viive

Sanaston hallinta

Sijoittuminen

Jokin muu, mikä?

13. Miten olet ratkaissut haastavia tilanteita? *

14. Mitä muuta haluaisit kertoa liittyen jääkiekkoharrastustulkkaukseen? Sana on vapaa.

LIITE 2. Sähköpostin saatekirje

Hei!

Olemme Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun 4. vuoden viittomakielen tulkkiopiskelijoita. Teemme tutkimuspainotteista opinnäytetyötä, jonka aiheena on tutkia, miten viittomakielen tulkit ovat toteuttaneet jääkiekkoharrastustulkkauksia.

Kysely on suunnattu viittomakielen tulkeille, joilla on kokemusta jääkiekkoharrastuksen tulkkauksesta. Kyselyyn vastaaminen on täysin anonymia, emmekä kerää vastaajien henkilötietoja, sillä kysely on toteutettu nettilinkkinä.

Meille jokainen vastaus on tärkeä, jotta saamme aiheestamme mahdollisimman paljon tietoa opinnäytetyötämme varten. Kerättyjen vastausten pohjalta tekemämme opinnäytetyö auttaisi alan opiskelijoita ja viittomakielen tulkkeja hyödyntämään kokemuspohjaista tietoa valmistautuessaan jääkiekkoharrastuksen tulkkaukseen. Kyselyyn vastaaminen vie n. 5–10 minuuttia.

Kysely on auki 14.9.2023 klo 12.00 - 28.9.2023 klo 23.59 välisenä aikana.

Ohessa nettilinkki kyselyyn:

Kiitos etukäteen kaikille kyselyyn osallistuneille!

Ystävällisin terveisin

Daniella Mäkilä

Krista Nousiainen